

Drakulától a Rákóczi-szabadságharcig: újabb különlegességek a Régi Ritka digitális gyűjteményben

2025/01/24

A Régi Ritka elnevezésű digitális gyűjtemény mintegy 1400, eddig elérhetetlen, történelmi értékű röplappal bővült, miközben a platform új, felhasználóbarát keresőfunkcióval és korszerű képnézegetővel is gazdagodott.

[1]

A nemzeti könyvtár különleges ritkaságai mostantól még szélesebb közönség számára válnak hozzáférhetővé. A Régi Ritka elnevezésű digitális gyűjtemény mintegy 1400, eddig elérhetetlen, történelmi értékű röplappal bővült, miközben a platform új, felhasználóbarát keresőfunkcióval és korszerű képnézegetővel is gazdagodott.

A nemzeti könyvtár digitalizálta és online platformján közzétette a Régi Nyomtatványok Tárában őrzött [röplapgyűjteményét](#) [2]. [3] Így a [metszetek](#) [4] és a [régii ex librisek](#) [5] mellett a híráramlás kora újkori dokumentumai is böngészhetővé váltak. Ezek a rövid, sokszor illusztrált nyomtatványok a korszak legaktuálisabb híreit és eseményeit közvetítették a nagyközönség számára, azaz pillanatképek a múltból. Ennek megfelelően a röplapoké igen értékes és nagyon ritka kiadványcsoport, hiszen – a múló pillanat olvasmányai lévén – aktualitásukat veszítve eltűntek, elenyésztek, mindössze néhány elszórt példányukat mentette meg a gyűjtőszervezet az utókornak.

[6]

Ein Ermanung wider Die Türcken / Und wie sy die Christen durchhechten. Im land Ungern.

Im iar M D X X II.

[7]

Ein neues Lied in welchem auß
anhebung deren so von anfang mit vnd darbey
gewesen / Die ganz handlung des Türcken / in Un-
gern vnd Osterreich nemlich der belegerung der
stat Wien begryffen ist / Im thon O Gott
in deinem höchsten thron.

Ex
Bibl.Com.
F. Széchényi.

Neue Zeitung auß Ungern / Auch
gründlicher vnd warhaffter bericht:

Welcher massen der Saswar Bascha von
Siget / sambt andern dreyen Beegen / den
9. Augusti dises 1587. Jars / vber die Fünff Tausend
stark heraus gefallen / vnd bey Sibentzen Sörfer
verbrunnen vnd verheret / auch ein guere anzal Christen
auffgehebt / gefenglichen mit sich gefürt / aber in irem zu
ruck ziehen bey Sarkan Zigerthe / vngescht zwö Meyl wegs
von Kanischa / von den vnsern angetrossen / vnd vermis
tels Göttlicher hülff Ritterlichen seind erlegt
worden / mit allen circumstantijs außs
fleissigist beschriben.

Gedruckt zu Eberaw in Ungern durch
Hansen Mannel /
Anno M. D. LXXXVII.

A gyűjtemény kialakítása 1946-ban kezdődött meg, s máig tart, hiszen azóta folyamatosan gyarapítjuk mind vásárlás, mind a könyvtár raktáraiban lappangó ilyen nyomtatványok felkutatása révén. A Régi Ritkán a teljesség kedvéért a „Röpl.” jelzettel ellátott rölapok, újságlapok, röpiratok mellett a magyar vonatkozású rölapok közé sorolható egyéb dokumentumainkat (ősnyomtatványokat, a *Régi Magyar Könyvtár* gyűjteményébe tartozó darabokat, valamint az Apponyi-metszetgyűjtemény illusztrált rölapjait) is közreadjuk, ebben is követve Hubay Ilonát, a gyűjtemény első nyomtatott katalógusának összeállítóját.

A rölap nem más, mint aktuális, közérdeklődésre számot tartó eseményt tárgyaló, többnyire kis terjedelmű (egy-két lapostól a néhányszor tízlaposig terjedő), általában egyetlen hírt tartalmazó nyomtatvány. A könyvnyomtatás megjelenésével szinte egy időben létrejött, sokszor képpel illusztrált, kis füzetek célja elsősorban a hírközlés volt. A hamar nagy népszerűsége szert tett, gyorsan és olcsón kiadható, ugyanakkor biztos jövedelmet, így az adott nyomda fennmaradását jelentő termékek Német- és Olaszországból indulva hamarosan egész Európát meghódították. A rölapot nyomdászok, könyvkötők, vándorárusok terjesztették, leginkább vásárok alkalmával, ahol sok ember megfordult. A szövegek alapját rendszerint egy-egy, az esemény színhelyéről érkezett levél vagy egy szemtanú elbeszélése, sokszor egy máshol kiadott nyomtatvány szövege adta.

[11]

A XV. század egyik legolvasottabb német nyelvű röplapja az erdélyi szászok földjére 1456-ban betört Drakula havasalföldi vajda, a „Karóba húzó” Vlad (Vlad Tepes) sorozatos rémtetteit egy, a helyszínről elmenekült szemtanú elbeszélése nyomán adja hírül. Ennek egyik legkorábbi [kiadása](#) [10] 1485 körül jelent meg, és a szemtanú kéziratos feljegyzésben is fennmaradt elbeszélését azzal a valóságtól eltérő befejezéssel toldja meg, hogy Drakula a magyar király évekig tartó budai fogságában keresztény hitre tért, s trónjára visszatérve még évekig emberséggel uralkodott. Az ősnymtatványnak számító kiadvány több szempontból is különleges, hiszen egyrészt tartalmaz egy a vajdát ábrázoló fametszetet, másrészt mindössze egyetlen példány létezik belőle a világon, amely Széchényi Ferenc gyűjteményéből került a nemzeti könyvtárba.

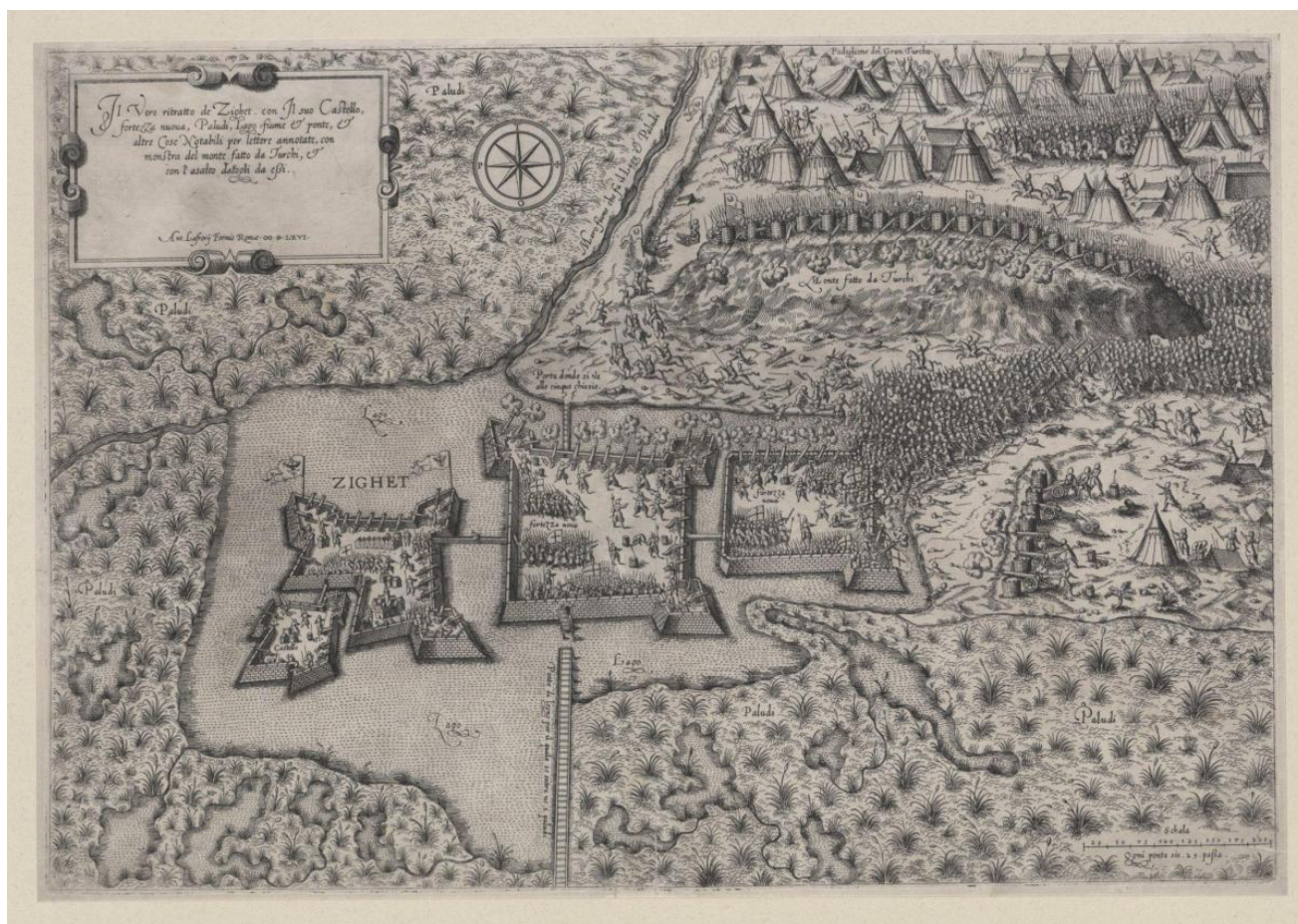
A [mohácsi ütközet](#) [12] után nem sokkal újságlapok tudósítottak a törökök sikeréről, [Szigetvár 1566-os ostromával](#) [13] már egyidejűleg jelentek meg képes tudósítások a hadi eseményekről. [Zrínyi Miklós](#) [14] volt például az első hős hadvezér, akiről portrét közöltek a birodalomban, sőt a szigetvári védőkért imát rendelt el még a canterburyi érsek is. Ebben a hírfolyamban gyakran találkozhatunk [Bethlen Gábor](#) [15] nevével, ugyanígy számtalan röpirat hirdette a korabeli Európában a magyarországi török háborúk szükségességét, nemzetközileg is támogatva [Zrínyi Miklós](#) [16] horvát bán és köre háborús terveit. A kiadványok számát jól mutatja, hogy Raimondo Montecuccoli szerint Zrínyi fizetett röplapírókat alkalmazott, azért keletkezett akkora nemzetközi híre. [Thököly Imre](#) [17] szintén sokszor szerepelt a legpopulárisabb korabeli nyomtatványokban, de ezek a híradások eltörpülnek a Buda visszavételéről tudósító 1600 ismert metszetes röplap mellett. A röplap [II. Rákóczi Ferenc](#) [18] korában vált a publicisztika igazán hatásos eszközévé. A nagyszombati, debreceni, lőcsei, kolozsvári nyomdák szünet nélkül ontották a fejedelem által megrendelt röplapokat.

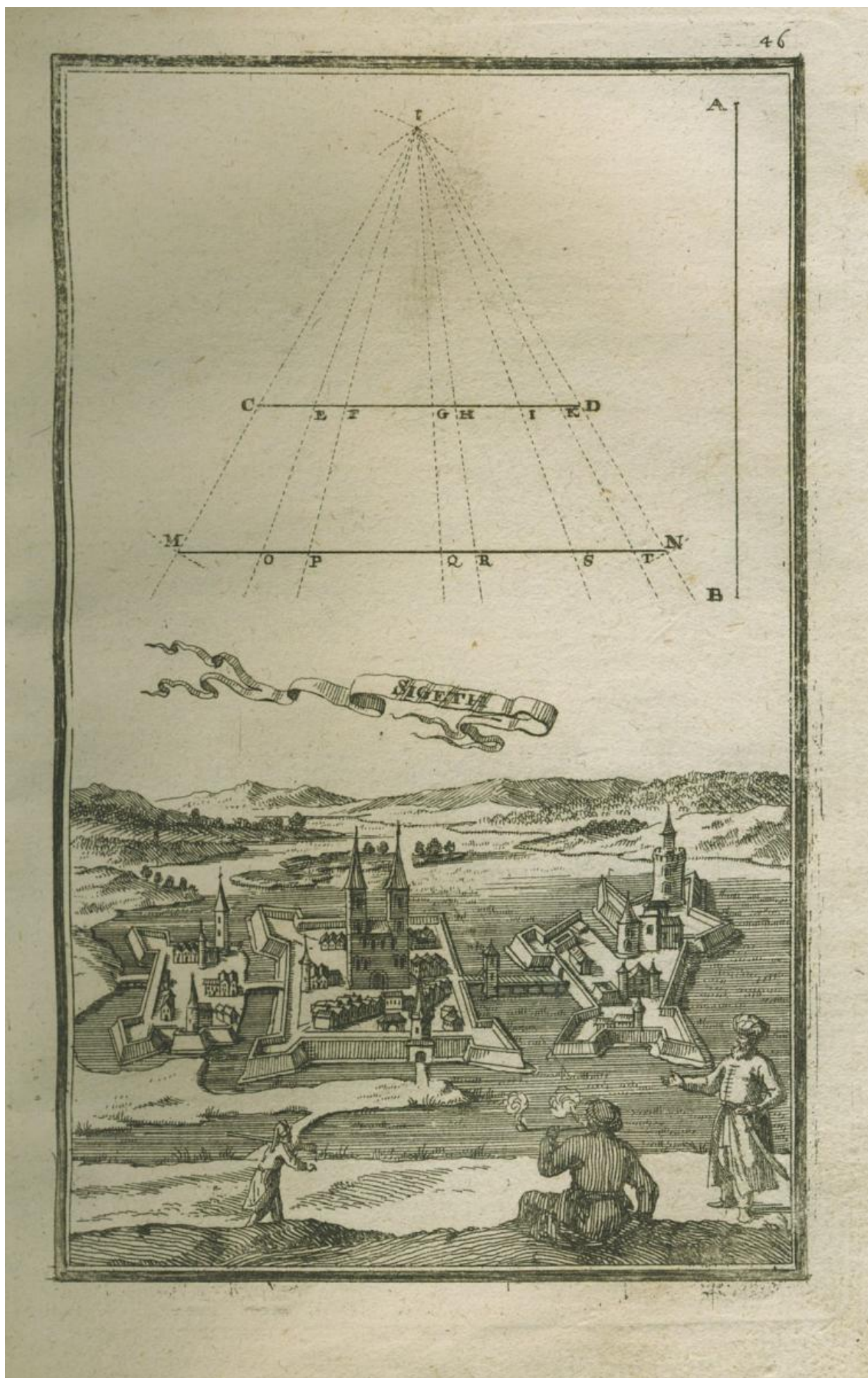
[19]

[20]

[21]

[22]

[23]

A' MELTOSAGOS FEJEDELEM
FELSŐ-VADASZI
RAKOCZI FERENCZ,
Kegyelmes Urunk által:
Nemzetünknek s' édes Hazánk-
nak a' Német Nemzet kegyetlen Ural-
kodása alatt lett, hallatlan meg-nyomo-
rittatásáru, maga Méltóságos Sze-
mélyének nagy méltatlan
szenvedéséru,

Es

Az *Austriai* Ház erőszakoskodása
alól való fel-szabadulásért fogott Ma-
gyar fegyvernek artatlanságáru, az
egész Keresztyén Világnak
eleibe adatott

MANIFESTUM.
KÖZ TUDOMANY TETEL.

*lly elsőben Deák, mostan pedig Magyar,
Nyelven, újjonnan közönségessé
tétetett.*

Nyomt. 1704. Esztend.

In Collectis Manifestis

A [Régi Ritka](#) [1] új keresőrendszere lehetővé teszi a több szempontú keresést, valamint az előre elkészített listák alapján történő böngészést. Az új képnézegető funkcióval a felhasználók nemcsak nagyíthatják és elforgathatják a dokumentumokat, hanem egymás mellé is helyezhetik őket, ami különösen hasznos a történészek, nyomdászattörténészek, irodalmárok, kultúrtörténészek, grafikai szakértők, kutatók számára.

Az online gyűjtemény célja az is, hogy a szakemberek mellett a szélesebb közönség is megismerhesse, élvezhesse a régi ritkaságokat. Az érdeklődők felfedezhetik, milyen hírek foglalkoztatták az embereket évszázadokkal ezelőtt, miközben megcsodálhatják a korabeli nyomdatechnikával készített illusztrációkat.

[25]

[26]

[27]

Source URL: <http://193.6.201.226/en/node/6935>

Links:

- [1] <https://regiritka.oszk.hu/>
- [2] <http://regiritka.oszk.hu/roplapok/>
- [3] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/>
- [4] <https://regiritka.oszk.hu/metszetek/>
- [5] <https://konyvjegytar.oszk.hu/kereso/#lelohely=OSZK%20R%C3%A9gi%20Nyomtatv%C3%A1nyok%20T%C3%A1ra>
- [6] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/newe-zeittung-wie-die-schlacht-zu-ungern-mit-dem-turckischen-keyser-ergangen-1526/>
- [7] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/ain-ermanung-wider-die-turcken-und-wie-sy-die-christen-durchechtent-im-land-ungern/>
- [8] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/ein-neues-lied-in-welchem-die-gantz-handlung-des-turcken-in-ungern-und-osterreych-nemlich-der/>
- [9] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/newe-zeitung-auss-ungern-auch-grundtlicher-und-warhaffter-bericht-welcher-massen-der-saswar/>
- [10] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/historie-von-dracole-waida/>
- [11] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/die-ruhmlichst-erstrittene-doppel-victorie-das-ist-eine-ausfuhrliche-beschreibung-erstlich-des/>
- [12] https://regiritka.oszk.hu/kereso/#foldrajzi_nev=Moh%C3%A1cs
- [13] https://regiritka.oszk.hu/kereso/#foldrajzi_nev=Szigetv%C3%A1r
- [14] [https://regiritka.oszk.hu/kereso/#adv=%5B%7B%22f%22%3A%5B%7B%22f%22%3A%22bemutatott_szemely%22%2C%22v%22%3A%22Zr%C3%ADnyi%20Mikl%C3%B3s%20\(1508-1566\)%22%2C%22c%22%3A%22%3D%22%7D%5D%2C%22o%22%3A%22AND%22%7D%5D&adv_op=AND](https://regiritka.oszk.hu/kereso/#adv=%5B%7B%22f%22%3A%5B%7B%22f%22%3A%22bemutatott_szemely%22%2C%22v%22%3A%22Zr%C3%ADnyi%20Mikl%C3%B3s%20(1508-1566)%22%2C%22c%22%3A%22%3D%22%7D%5D%2C%22o%22%3A%22AND%22%7D%5D&adv_op=AND)
- [15] [https://regiritka.oszk.hu/kereso/#t=R%C3%B6plapok&bemutatott_szemely=Bethlen%20G%C3%A1bor%20\(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem\)%20\(1580-1629\)](https://regiritka.oszk.hu/kereso/#t=R%C3%B6plapok&bemutatott_szemely=Bethlen%20G%C3%A1bor%20(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem)%20(1580-1629))
- [16] [https://regiritka.oszk.hu/kereso/#bemutatott_szemely=Zr%C3%ADnyi%20Mikl%C3%B3s%20\(1620-1664\)](https://regiritka.oszk.hu/kereso/#bemutatott_szemely=Zr%C3%ADnyi%20Mikl%C3%B3s%20(1620-1664))
- [17] [https://regiritka.oszk.hu/kereso/#adv=%5B%7B%22f%22%3A%5B%7B%22f%22%3A%22bemutatott_szemely%22%2C%22v%22%3A%22Th%C3%B6k%C3%B6ly%20Imre%20\(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem\)%20\(1657-1705\)%22%2C%22c%22%3A%22%3D%22%7D%5D%2C%22o%22%3A%22AND%22%7D%5D&adv_op=AND](https://regiritka.oszk.hu/kereso/#adv=%5B%7B%22f%22%3A%5B%7B%22f%22%3A%22bemutatott_szemely%22%2C%22v%22%3A%22Th%C3%B6k%C3%B6ly%20Imre%20(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem)%20(1657-1705)%22%2C%22c%22%3A%22%3D%22%7D%5D%2C%22o%22%3A%22AND%22%7D%5D&adv_op=AND)
- [18] [https://regiritka.oszk.hu/kereso/#t=R%C3%B6plapok&szervo=II.%20R%C3%A1k%C3%B3czy%20Ferenc%20\(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem\)%20\(1676-1735\)](https://regiritka.oszk.hu/kereso/#t=R%C3%B6plapok&szervo=II.%20R%C3%A1k%C3%B3czy%20Ferenc%20(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem)%20(1676-1735))
- [19] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/bethlen-gabors-blutfahnen-welcher-derselbige-zu-newsol-von-rothem-damaschket-machen-mit/>
- [20] <https://regiritka.oszk.hu/apponyi-metszetek/thokoly-imre-egeszalakos-portreja/>
- [21] <https://regiritka.oszk.hu/apponyi-metszetek/szigetvar-ostroma-1566-ban-2/>
- [22] <https://regiritka.oszk.hu/apponyi-metszetek/szigetvar-madartavlati-kepe/>
- [23] <https://regiritka.oszk.hu/apponyi-metszetek/zrinyi-miklos-lovasportreja-es-a-teli-hadjarat-terkepe/>
- [24] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/a-meltosagos-fejedelem-felső-vadaszi-rakoczi-ferencz-kegyelmes-urunk-altal-nemzetunknek-s-edes/>
- [25] <https://konyvjegytar.oszk.hu/exlibris/az-apponyi-csalad-ex-librise/>
- [26] <https://konyvjegytar.oszk.hu/exlibris/a-balassa-csalad-ex-librise-2/>
- [27] <https://konyvjegytar.oszk.hu/exlibris/a-mednyanszky-baroi-csalad-ex-librise/>
- [28] <https://konyvjegytar.oszk.hu/exlibris/a-magyar-kiralyi-egyetem-konyvtaranak-ex-librise/>
- [29] <http://193.6.201.226/en/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek>
- [30] <http://193.6.201.226/en/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek-cimlapon>